

Dobri odnosi: pot k dobremu počutju in učni zavzetosti

... Raziskave kažejo, da je eden ključnih dejavnikov, ki vplivajo na zavzetost učencev za pouk in njihovo uspešnost, prav dobro počutje in vključujoča razredna klima. Zadovoljstvo učencev v razredu ugodno vpliva tako na njihove učne dosežke kot na vedenje. Pri tem dobrega počutja ne razumemo kot pasivnost, lenobnost ali podpiranje čutnega ugodja, ampak kot večplastni učinek kakovostnega pouka in dobrih odnosov. ...

Kaj lahko starši storimo za lepe odnose v šoli

... Čeprav smo starši v šoli redko fizično prisotni, pa je naš vpliv (in posledično odgovornost) na oblikovanje odnosov, v katere so vključeni naši otroci, precejšen. V dobro otrok se moramo potruditi, da čim bolj izkoristimo svoj vpliv na odnose, ki jih v šoli vzpostavljajo naši otroci, in se seveda potruditi za dobre odnose, v katere v šolskem prostoru stopamo sami. ...

Za zdravje otrok in mladostnikov

... Delo z otroki je pomembno zato, ker se vedenje, ki pomembno vpliva na zdravje, začne, izoblikuje in krepi v otroštvu. ... Medicinske sestre se v šole vključujejo z obveznimi vsebinami, kot so osebna higiena, preprečevanje poškodb, zdrava prehrana, alkohol in droge, pozitivna samopodoba, vzgoja za zdravo spolnost, temeljni postopki oživiljanja ter mnoge druge. ...

Moč pogovora

... Poklicala je starejša gospa, ura je bila nekaj čez tri ponoči. Čas, ko so pripovedi iskrene, stik med človekoma pa pristen in globok. Gospa pove, da živi visoko v hribih, tik ob državni meji. V mislih stojim pred zemljevidom in si predstavljam dve budni piki, vsako na svojem koncu zemljevida. Odmaknjen svet. ...

Samovrednotenje znanja

... Vključujemo tudi izkustveno učenje vsebin, vsebine navezujemo na doživljanje učencev in matematično znanje poglobljamo v smereh, ki niso neposredno povezane z delom pri pouku matematike. Metode dela so zato drugačne. Prevladujejo aktivne oblike dela, prilagojene interesom in sposobnostni strukturi razreda. ...

Uvodnik

3 *Silvo Šinkovec: Dobri odnosi in vzgoja*

V žarišču:

Gradimo dobre odnose v vrtcu in šoli

5 *Zora Rutar Ilc: Dobri odnosi: pot k dobremu počutju in učni zavzetosti*

8 *Irena Potočar Papež: Pravljičnih sedem za uspešen dan*

10 *Marijana Kolenko: Etični kodeksi kot podpora dobrim odnosom*

12 *Bernarda Mal: Živeti zlagano ali izpolnjeno življenje*

14 *Kristina Grandovec: Bodoči učitelji o dobrih odnosih v šoli*

16 *Anton Meden: Kaj lahko starši storimo za lepe odnose v šoli*

Naš pogovor

18 *Silvo Šinkovec: Alojz Kovšca: Narodna identiteta je oblika samozavedanja in samospoštovanja*

Biti vzgojitelj

21 *Marija Preložnik: Za zdravje otrok in mladostnikov*

22 *Rok Bečan: Janez Ludvik Schönleben*

Starši

24 *Lucija Ademoski: Pomen družinskega branja*

26 *Romana Žitko Rožmanc: Jeza kot naš vodič*

28 *Neža Miklič: Kdo sem – kot človek, kot strokovnjak*

30 *Erika Ašič: Iskrenost omogoča razvoj*

Področja vzgoje

31 *Tatjana Vertačnik: Moč pogovora*

32 *Milček Komelj: Odrešilna zamaknjenost v lepoto*

34 *Boris Kham: Spremljajmo dogodke v naravi*

36 *Marjeta Krejči Hrastar: Metode MNRI®*

38 *Ana Nuša Zavašnik: Prostovoljsko delo z brezdomnimi*

40 *Maja Velički: Otroci o starejših*

Duhovni izziv

42 *Tanja Pogorevc Novak: Junaki naših otrok*

44 *Barbara Peterlin: Usmiljeni Samaritan*

45 *Odprto pismo: Odgovor na potrebe umirajočih je sočutje, ljubezen, prisotnost*

Izkušnje

46 *Vital Mihelčič: Koncert 'Bodi svetloba'*

47 *Tilka Jakob: Samovrednotenje znanja*

49 **Bralni namig**

50 **Iz življenja DKPS**

52 **Nova spoznanja**

53 **Napovedni koledar**

55 *Primož Rogelj: Zakaj otroci tečejo*

55 **Summary**

Dobri odnosi: pot k dobremu počutju in učni zavzetosti

Zora Rutar Ilc, univ. dipl. psiholog, dr. sociologije, ima izkušnje z znanstvenoraziskovalnim, razvojnim in svetovalnim delom. Na *Zavodu RS za šolstvo* dela na področju preverjanja in ocenjevanja znanja, didaktike, vpeljevanja sprememb in vodenja skupinskih procesov, coachinga ter odnosnih kompetenc in čustvenega ter socialnega opismenjevanja (spodbudno in varno učno okolje). Izvaja programe stalnega strokovnega usposabljanja za učitelje. 20 let je urednica revije *Vzgoja in izobraževanje*. Je avtorica strokovnih gradiv ter številnih člankov v domačih in tujih revijah in zbornikih.

Ob aktualnih razpravah o tem, kakšno šolo potrebujejo današnje generacije, in ob zadnjih rezultatih PISE, ki so pokazali – preprosto povzeto – da so naši učenci dobri v znanju (npr. naravoslovnem in matematičnem), slabše pa je njihovo počutje in sprejemanje šole, se je razvnela razprava o tem, ali se dobro počutje in zahtevno delo v šoli izključujeta ali pa – ravno nasprotno – še kako povezujeta.

Povezanost dobrih odnosov z dobrim počutjem in učno zavzetostjo

Začnimo z naslednjo vzporednico, črno-belim slikanjem v smislu: v šoli smo zato, da se (na)učimo, ne pa, da se »imamo dobro«, kar je podobno kratkovidno, kot če bi zatrjevali, da se dobro počutje na delovnem mestu ter učinkovito in uspešno delo izključujeta. S tem pa so povezana tudi druga pomembna vprašanja sedanjega trenutka, kot npr.: kako povečati motivacijo učencev za učenje, ali naj bo učitelj strog ali prijazen, kakšni so učinkoviti vzgojni prijemci in kako v današnjih časih predstavljati avtoriteto ... Raziskave kažejo, da je eden ključnih dejavnikov, ki vplivajo na zavzetost učencev za pouk in njihovo uspešnost, prav dobro počutje in vključujoča razredna klima. Zadovoljstvo učencev v razredu ugodno vpliva tako na njihove učne dosežke kot na vedenje.

Pri tem dobrega počutja ne razumemo kot pasivnost, lenobnost ali podpiranje čutnega ugodja, ampak kot večplastni učinek kakovostnega pouka in dobrih odnosov. Ko govorimo o dobrem počutju, mislimo na:

- učno izkušnjo, ki je osmišljena, povezana z življenjem oz. avtentičnimi problem-skimi situacijami, ki omogoča razvijanje

raznolikih zmožnosti in preizkušanje, ki omogoča izbiro in ki je povezana z interesi in naravno vedoželjnostjo;

- izkušnjo odnosov, ki omogočajo sprejetost, priznanje, občutek povezanosti, občutje lastne vrednosti in zaupanja v lastne zmožnosti.

Connel in Wellborn (1991, povzeto po Košir, 2013: 13) sta ugotovila, da sta za zavzetost za šolo ključni občutji kompetentnosti in avtonomnosti, Juvonen in Wentzel (1996, povzeto po Peklaj in Pečjak, 2015) pa, da je potreba po pripadnosti povezana s storilnostno motivacijo. Pri tem se sklicujeta na Ryana in Decija (2000, povzeto po Peklaj in Pečjak, 2015), da je šolska prilagojenost optimalna, kadar so zadovoljene tri temeljne potrebe: potreba po kompetentnosti, potreba po avtonomiji ter potreba po pripadnosti in povezanosti.

Zato ni presenetljivo, da je odnos učitelja, ki lahko najbolj neposredno podpre zadovoljevanje teh potreb, ključen za vključenost učenca, ki se kaže »v njegovem interesu za učenje in delo v šoli, manjšem izražanju jeze ter večjem vlaganju navora, večji pozornosti in daljšem vztrajanju pri nalogah« (Peklaj in Pečjak, 2015: 77). Izkazalo se je tudi, da je v višjih razredih, ko učenci postanejo bolj kritični do učitelja, v nekaterih okoli-

ščinah njegov pozitiven odnos do učencev še pomembnejši za vzdrževanje discipline in zavzetosti učencev za učenje.

Obratno pa tudi učna oz. socialna kompetentnost prispeva k občutju sprejetosti in zaupanja v lastne zmožnosti, vodi do boljše samopodobe in krepi dober položaj učenca v očeh sošolcev in učitelja oz. učiteljev, tako da gre za močno vzajemno povezanost vseh odnosov.

Učitelj k dobri klimi in vključevanju prispeva tudi s spretnim vodenjem razreda, ki vključuje tudi to, koliko se učenci čutijo slišane in kako so vključeni v dogovore in odločitve.

V nadaljevanju bomo pogledali, kako lahko prispeva učitelj k dobremu počutju in vključenosti učencev oz. k dobrim odnosom in klimi v razredu. To lahko stori:

- s svojo odnosno kompetenco in
- z vodenjem razreda.

Poučevalni pristop je tretji pomemben dejavnik učne zavzetosti in učinkovitosti (vezan na učitelja); na tem mestu bomo zgoj omenili formativno spremljanje (več v Holcar idr., 2016).

Odnosna kompetenca

Odnosna kompetenca je ena ključnih učiteljevih kompetenc (poleg didaktične, strokovne in vodstvene). Juul jo opredeljuje takole: »Če posedujemo odnosno kompetenco, ljudi vodimo tako, da se vsi počutijo dobro in brez občutka krivde. S tem preide-